

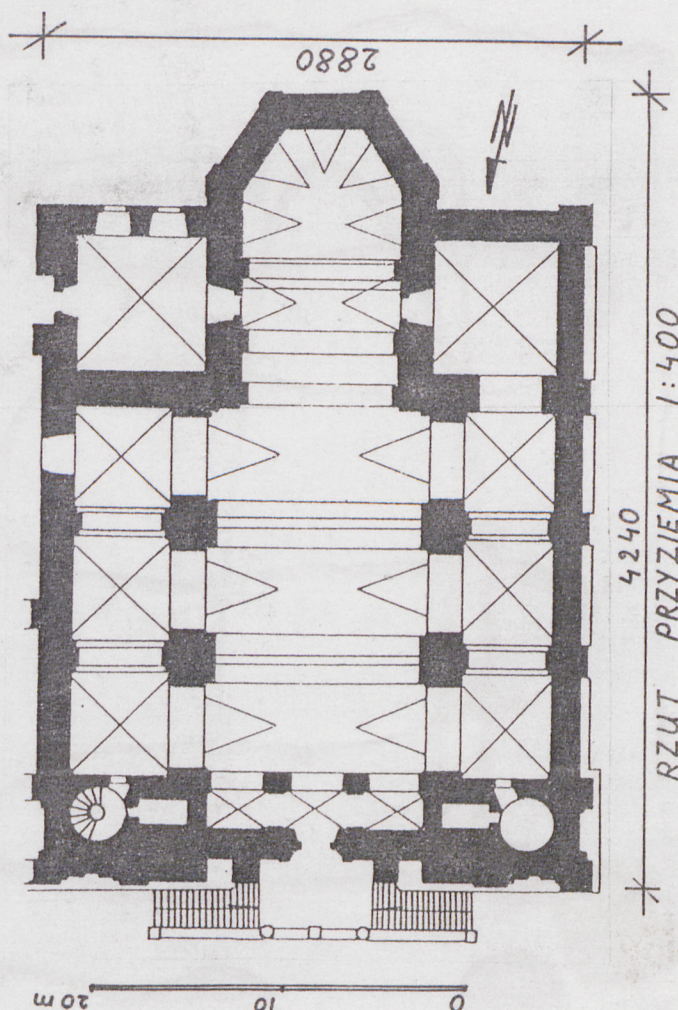
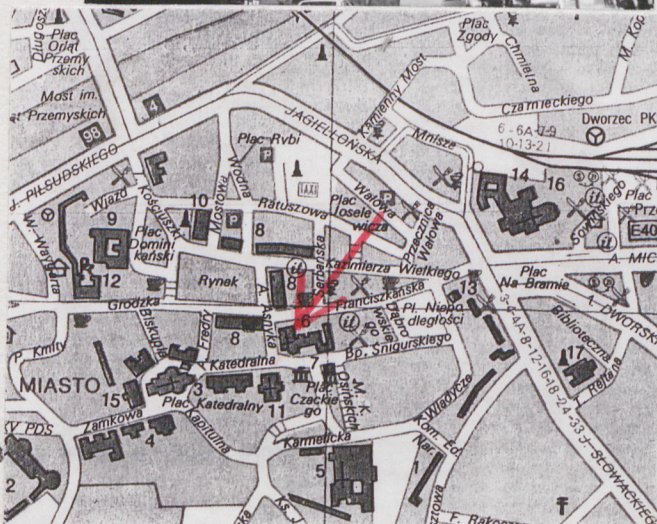
1. Obiekt

59311
KOŚCIÓŁ O.O. FRANCISZKANÓW P.W. ŚW. MARII MAGDALENY

2. Czas powstania
1754-1780

3. Miejscowość
PRZEMYŚL

11. Zdjęcia rzut pr.

4. Adres Przemyśl
ul. Franciszkańska 2
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo przemyskie
gmina Przemyśl

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Przemyśl

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975 r.
województwo rzeszowskie
powiat przemyski

8. Właściciel i jego adres
Klasztor OO Franciszka-
nów, Przemyśl,
ul. Franciszkańska 2

9. Użytkownik i jego adres
j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A-428 data G. 06. 1983r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Legendarne dzieje franciszkańców przemyskich rozpoczynają się w roku 1235, kiedy to mieli się tu osiedlić wysłani przez Grzegorza IX na Ruś misjonarze Jakub Lackara i Maciej Ross. Korzystając z kościoła św. Piotra mieli wkrótce zakupić od prawosławnego miśszczanina (którego nawrócili) kawałek gruntu z myślą o budowie świątyni. Mógł wówczas powstać jakiś drewniany obiekt, o którym brak jest jakichkolwiek danych historycznych.

Przypuszczalnie kościół i klasztor powstały później, być może w roku 1378, gdy biskupem przemyskim był franciszkanin Eryk de Winsen. Kościół i konwent otrzymały wezwanie św. Marii Magdaleny. Być może budynki były drewniane i spłonęły w roku 1470. W roku 1474 Piotr Carpentarius zawarł kontrakt z gwardianem Jerzym na pokrycie kościoła wraz z zakrystią i wieżyczką na sygnaturkę. Mogła to być odbudowa po pożarze w roku 1470. W roku 1524 murator przemyski Jan, zięć Giemzy zobowiązał się wznieść przy kościele murowaną zakrystię.

Wg akt wizytacyjnych w latach 1596-1598 kościół był mały, sklepiony, wewnątrz malowany i cały pokryty dachówką. Obok korpusu wznosiła się dzwonnica. Przy kościele istniała kaplica bractwa św. Anny.

Rycina zamieszczona w dziele Brauna z roku 1617 przedstawia obiekt na planie prostokąta, złożony z pięciu przęseł, ze ścianami ujętymi w szkarpy lub pilastry o dwuspadowych dwóch dachach.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposazenie instalacje)

Sytuacja: W centrum Przemyśla w sąsiedztwie Rynku, przy skrzyżowaniu ul. Asnyka i Franciszkańskiej, przy której od wsch. w zabudowie zwartej. Zakrystia od wsch. połączona z zabudowaniami klasztorowymi. Od pld. obiekt częściowo ogrodzony ogrodzeniem z prętów metalowych i murowanym parkanem. Na terenie opadającym ku pln. i wsch., z prezbiterium skierowanym na pld.

Materiał i konstrukcje: Budynek murowany z kamienia i cegły, obustronnie tynkowany, podpiwniczony. Złożony z trzyprzęsłowego trójnawowego, bazylikowego korpusu, dwuprzęsłowego, zamkniętego trójbocznie prezbiterium z zakrystią i kaplicą po bokach oraz kruchty zamieszczonej nad nią chorem muzycznym, ujętej po bokach dwoma wieżami oraz pomieszczenia pod schodami przed fasadą. Pomieszczenia piwniczne na planie jak część górna sklepione kolebkowo i kolebkowo z lunetami. Przęsła nawowe wyznaczone pilastrami. Nawa główna o sklepieniu kolebkowym z lunetami, z gurtami wspartym na belkowaniu podtrzymywanych przez pilastry. Między przęslami półkolisty arkady otwierające się do naw bocznych o sklepieniach krzyżowych, z gurtami.

Nad nawami bocznymi emporie o otworach z ażurowymi drewnianymi kratami. Prezbiterium oddzielone od nawy ścianą tęczową o przęslach wyznaczonych pilastrami podtrzymującymi belkowanie nad którym sklepienie kolebkowe z lunetami z gurtami (nad przęslami przy ścianie tęczowej kolebkowe). Chór muzyczny wsparty na trzech arkadach. Podchór (kruchta) o sklepieniu krzyżowym. Nad chórem sklepienie kolebkowe. Wieżba dachowa drewniana, kleszczowo-stolcowa. Pokrycie dachu - blacha. W pomieszczeniach posadzki kamienne. Schody zewnętrzne przed fasadą z tarasowym podestem przed wejściem głównym z ażurową metalową balustradą zdobioną ornamentami geometrycznymi i roślinnymi, ze słupkami murowanymi w kształcie prostopadłościennych cokołów zwieńczonych kulami (w dolnych częściach biegów) i kamiennymi rzeźbami Jana Dunsza Szkota, NMP i św. Idziego dłuta Fabiana Fesingera (w części środkowej podestu). Do nawy wsch. wejście kamiennymi schodami od strony klasztoru (z podwórza). Stąd też wejście do piwnic. Schody wewnętrzne kręte drewniane, w wieży wsch. Balustrada chóru muzycznego z półkolistym występem w stronę nawy, nad arkadą środkową, drewniana, z ażurowymi snycersko opracowanymi przęslami i słupkami, o przęslach zdobionych skrzyżowanymi instrumentami muzycznymi i słupkach zwieńczonych rocaillowymi piedestałami z umieszczonymi na nich puttami. Otwory drzwiowe prostokątne i prostokątne zamknięte koszowo. Drzwi kute, żelazne dwuskrzydłowe (w wejściu głównym ozdobne z roku 1779 autorstwa Stanisława Bugowskiego) oraz drewniane ościeżnicowe, jedno i dwuskrzydłowe płycinowe i klepkowe. Otwory okienne prostokątne oraz także z zamknięciem odcinkowym i półkolistym. Okna wieloszczeblinowe o ramach metalowych oraz drewniane dwuskrzydłowe ośmio i czteropolowe.

Rzut: Obiekt na planie prostokąta z występującym od stro pld. trójbocznym zamknięciem prezbiterium.

14. Kubatura ok. 22.000 m³	15. Powierzchnia użytkowa zabudowy ok. 1.200 m²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W okresie powojennym kilkakrotnie prowadzono prace remontowe, ostatnie w latach 70 i 80-tych. Wykonano wówczas nowe tynki i pomalowano fasadę rekonstruując jej stan pierwotny wg zachowanych fragmentów polichromii. Odrestaurowano także część polichromii wewnętrznych.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Obiekt zachowany w bardzo dobrym stanie. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Wniosków brak. W przypadku prowadzenia prac konserwatorskich prace uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

- Tysiąc lat Przemyśla, Zarys historyczny, cz.I.
Praca zbiorowa, red. F.Persowski, A.Kunysz,
J.Olczak, Rzeszów 1976
- Krzysztof Kaniewski, Kościoły starego Przemyśla,
Przemyśl 1987

22. Bibliografia

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

Negatywy w posiadaniu PSOZ w Przemyślu

24. Uwagi różne

Rzut i przekrój wg rysunków zamieszczonych w:
Tysiąc lat Przemyśla, op. cit.

25. Opracował

tekst Zbigniew Pastuszak, IV-XI 1993 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Zbigniew Pastuszak, IV-XI 1993 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Zbigniew Pastuszak, IV-XI 1993 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów PSOZ w Przemyślu

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładka nr 1-5

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
PRZEMYŚL	KOŚCIÓŁ OO FRANCISZKANÓW	c.d.pkt.12 , sytuacja, przekrój podłużny

z trzema gotyckimi uskokowymi szczytami, z wieżyczką na sygnaturkę.

W roku 1630 przy kościele wzniesiono kaplicę Bractwa Męki Pańskiej.

W roku 1638 w wyniku pożaru obiekt uległ poważnym uszkodzeniom. Runął m. in. chór wielki oraz kaplica Męki Pańskiej i św. Anny.

Do prac remontowych przystąpiono pod nadzorem gwardiana Nowotarskiego. Wkrótce wystawiono nowy korpus z kopułą pokrytą dachówką. We wrześniu 1638 roku dokonano konsekracji. Prace trwały jednak nadal. Zatrudnieni byli przy nich muratorzy Stefan (zapewne Moret zwany Jarosławskim-kopuła na korpusie) i Jakub. W roku 1665 wymurowano fasadę, podparto kościół szkarpą. Wzniesiono drewnianą dzwonnice i całe założenie otoczono murem. Wygląd ówczesnego kościoła znany jest z obrazu przedstawiającego najazd Rakoczego na Przemyśl.

Wobec rosnących potrzeb i z uwagi na zły stan zachowania w połowie XVIII wieku zdecydowano o rozbiórce obiektu i budowie (od roku 1754) nowej obszernej i zachowanej do dziś świątyni. Nowy kościół powstawał dzięki licznym fundacjom, głównie arcybiskupa lwowskiego (póprzecznie bpa przemyskiego) Wacława Hieronima Sierakowskiego lecz także Franciszka Salezego Potockiego, Morskich, Dzieduszyckich i Ulińskich.

Projekt kościoła wykonał w roku 1753 architekt Walenty Haltman, który też nadzorował budowę. Na miejscu prace prowadzili mistrzowie murarscy, m. in. w latach 1756-57 Józef Lamberdoni a w roku 1761 lwowianin Paweł Senerowicz. Przy dekoracji i wyposażeniu wnętrza pracowali wybitni artyści i malarze, głównie ze środowiska lwowskiego. Wśród rzeźbiarzy byli to m. in. Fabian Fesinger (posągi kamienne na balustradzie schodów przy wejściu głównym), Piotr Polejowski i jego brat Jan (m. in. ołtarz główny i ambona z figurą stojącego na kuli ziemskiej św. Franciszka), uczeń Antoniego Osieńskiego Stefan Grodzicki (m. in. ołtarze św. Franciszka i Pana Jezusa Miłosiernego), Franciszek Duńczewski (m. in. ołtarz Przemienienia Pańskiego) i Piotr Barzycki. Równie znani artyści pracowali przy wykonywaniu malowideł. M. in. pracowali tu Stanisław Stroiński i jego pomocnik i uczeń Tomasz Gertner oraz Rybkiewicz i Winiarski.

Kościół konsekrowano w roku 1778 a w roku 1780 prowincjał franciszkanów ogłosił uroczyste ukończenie świątyni.

Już wkrótce po ukończeniu budowy doknęły franciszkanów represje austriackie. W latach 1789-91 w kościele mieścił się magazyn wojskowy, co przyniosło pewne zniszczenia i ogólne zaniedbanie obiektu. W pocz. XIX w. rozebrano wieżyczkę na sygnaturkę.

Wkładkę założył: Zbigniew Pastuszek, IV-XI 1993 r.

(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Przemyślu

W połowie XIX w. przeprowadzano prace remontowo-konserwatorskie. M.in. konserwowano freski.

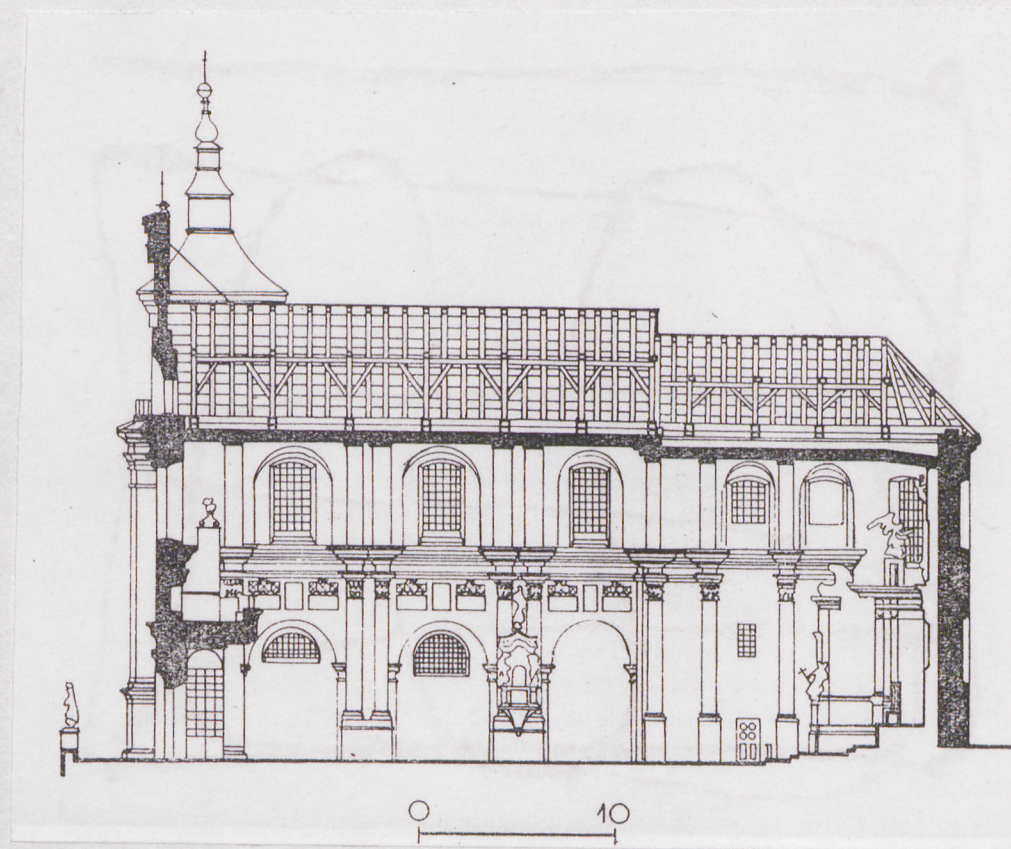
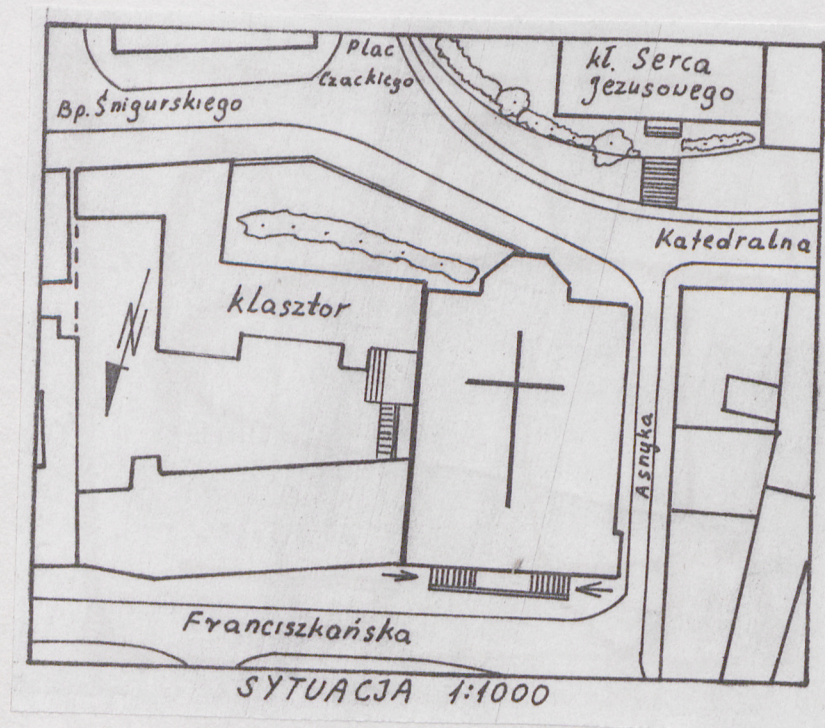
Wobec przyjęcia złych koncepcji prace te zatarły częściowo substancję zabytkową.

W roku 1864 miał miejsce pożar kościoła. Zniszczenia były znaczne skoro w ich wyniku obniżono, dach, sprymityzowano wieże i usunięto rokokowe rzeźby z nisz fasady (w ich miejsce kopie namalował przemyski malarz Marian Stroński).

W okresie międzywojennym prowadzono m.in. prace renowacyjne przy freskach i ołtarzach.

Prace konserwatorskie miały również miejsce w okresie powojennym.

Stylistycznie obiekt jest późnobarokowy z rokokowym wystrojem i wyposażeniem wnętrza.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
PRZEMYŚL	KOŚCIÓŁ OO Franciszkanów	c.d. pkt.13

Złożony, licząc od pñ., z płytkiej prostokątnej kruchty z niewielkimi lokalnościami po bokach, w dolnych partiach wież, trójprzęsłowego, trójnawowego, prostokątnego korpusu o nawach bocznych ponad dwukrotnie węższych od nawy głównej i dwuprzęsłowego prostokątnego zamkniętego trójbocznie prezbiterium z zakrystią od wsch. i kaplicą od zach. Główne wejście na oś fasady, boczne od strony wsch. i z pomieszczeń klasztornych przez zakrystię.

Bryła: Rozczłonkowana, złożona z dwu prostopadłościennych wież nakrytych wieloczęłkowymi wysmukłymi hełmami, niższym nieco występującym ponad dach nawy głównej falistym szczytem fasady, prostopadłościenną nawą główną nakrytą dachem dwuspadowym, niższym prezbiterium w kształcie graniastosłupa o podstawie sześciokąta (prostokąt i przylegający do niego trapez równoramienny) nakrytego dachem dwuspadowym przechodzącym od pñ. w trójpołaciowy oraz niższych prostopadłościennych naw bocznych, zakrystii i kaplicy nakrytych dachami pulpitowymi.

Elewacje: Fasada na wysokim podmurowaniu (spadek terenu) z występującymi w stronę ulicy ozdobnymi schodami, trójdzielna, trójjosiowa, dwukondygnacyjna. Kondygnacja dolna rozczłonkowana pilastrami i kolumnami dźwigającymi gierowane nad nimi belkowanie, przykryte okapanikiem. Pilastry i kolumny umieszczone na wysokich cokołach, ze schematycznie profilowanymi bazami i głowicami (profilowanie głowic przechodzące na ściany do linii wewnętrznych kolumn działu środkowego). Dział środkowy ujęty sześcioma kolumnami (od zewnątrz parzyste), działy boczne flankowane obustronnie częściowo nałożonymi na siebie pilastrami (od strony zewnętrznej nakładające się na wewnętrzne).

W dolnej części działu środkowego zamknięty koszowo otwór drzwiowy ujęty w profilowane obramienie a nad nim rozglifiona, półkoliście zamknięta płycina flankowana przez pilastry podtrzymujące trójkątny fronton. Na wysokości głowic pilastrów ich profilowanie przeprowadzone przez pole pod frontonem tworząc rodzaj belkowania. Nad frontonem półkolista płycina a wyżej, pod belkowaniem prostokątne zamknięte segmentowo okna. W działach bocznych między cokołami pilastrów prostokątne okna. Wyżej, ponad bazami półkoliście zamknięte nisze w ozdobnym profilowanym obramieniu uszakowanym przechodzącym górną w dwuramienny łuk wklęsły zwieńczony gzymsem. Nad nimi prostokątne płyciny a wyżej prostokątne zamknięte półkoliście otwory dołem zaślepione, w części górnej z roletowymi szczeblinami. Kondygnację górną działu środkowego stanowi szczyt o wykroju falistym, zwieńczonym przerywanym belkowaniem, w części centralnej o kształcie łuku nadwieszonego, w bocznych w kształcie wycinków łuku wspartych na esowatych pasach (rodzaj odwróconych spływów wolutowych). Pośrodku szczytu zobione w dolnej części trzema niszami, centralnej hemisterycznej (z umieszczonym wewnątrz zamkniętym półkoliście oknem) i bocznych zamkniętych półkoliście. Nad niszą środkową w części górnej eliptyczna płycina z kolistym oknem w części dolnej.

W

Wkładkę złożył: Zbigniew Pastuszak, IV-XI 1993 r.

(Imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Przemyślu

LE Graf. Biała Podl. z. 759 90 5000

W działach bocznych górne kondygnacje wież ujęte w umieszczone na cokołach (profilowanie cokołów przechodzące na ściany) pilastry nałożone częściowo na siebie jak w kondygnacji niższej, dźwigające górowane nad nimi wydatne belkowanie. W polach ścian prostokątne zamknięte półkoliście otwory z żoietowymi szczeblinami.

Ściany boczne nawy głównej ujęte w pilastry o uproszczonych głowicach (z przeniesieniem profilowań na ściany) nad którymi gzyms wieńczący, trójosiowe, z prostokątnymi zamkniętymi segmentowo oknami.

Prezbiteium opracowane analogicznie, pięciodzielne, czteroosiowe (w dziale pld. w części dolnej prostokątna płycina a w górnej także głębsza od góry zamknięta segmentowo a od dołu faliście).

Ściana zach. nawy bocznej na cokole, z pilastrami i gzymsem jak wyżej, trójdzielna, symetryczna, o działach jednoosiowych, na wysokości empor dwuosiowych. W dolnej części działów prostokątne okna (do kondygnacji piwnicznej) a nad nimi także płyciny zamknięte górą nadwieszonym łukiem dwuramiennym. Nad nimi prostokątne, zamknięte półkoliście okna nawowe, a wyżej prostokątne okna empor. Ściana wsch. nawy bocznej analogiczna przesłonięta dołem przez schody, z drzwiami pod oknem na osi pld.

Pld. ściana zakrystii jednokondygnacyjna z dwoma prostokątnymi oknami ujętymi w ozdobne profilowane uszakowate obramienia, z podokiennikami. Wyżej urwany od wsch. gzyms wieńczący z okapnikiem a wyżej jednospadowy szczyt z kolistym otworem.

Kaplica z pilastrami w narożach i gzymsem wieńczącym jak w nawie głównej. Ściana zach., stanowiąca przedłużenie nawy zach., symetryczna, z dwoma prostokątnymi oknami w części dolnej i dwoma umieszczonymi nad nimi takimiż, wysokimi, zamkniętymi segmentowo. Na wysokości parapetów dolnych okien między nimi prostokątna płycina ze ściętymi narażami a pod nią prostokątne okno. Ściana pld. z dwoma prostokątnymi płycinami ujętymi w obramienia jak okna zakrystii.

Dach: Nad nawą główną dwuspadowy, nad prezbiterium pięciopołaciowy, nad nawami bocznymi, zakrystią i kaplicą dachy pulpitowe.

Wnętrze i wyposażenie: W nawie głównej pilastry parzyste (między głowicami w polach ażurowe kraty drewniane do empor), w bocznych nałożone na siebie, w prezbiterium pojedyncze. Gzymsy wieńczące naw bocznych oraz belkowanie nawy głównej i prezbiterium górowane nad pilastrami, belkowania z ozdobnym fryzem. Ściany i sklepienia z rokokowymi polichromiami figuralnymi, roślinnymi i geometrycznymi, z elemnetami iluzjonistycznej architektury autorstwa między innymi Strófińskiego(?), Gertnera, Rybkiewicza i Winiarskiego, z dominującym tematem, apoteozą świętych zakonu franciszkańów. Wyposażenie w większości rokokowe, będące dziełem wybitnych rzeźbiarzy i snycerzy szkoły lwowskiej. M.in. ołtarz główny i ambona-Piotr Polejowski, ołtarze św. Franciszka i P. Jezusa Miłosiernego-Stefan Grodzicki, ołtarze św. Iwona i Przemienienia Pańskiego oraz kraty empor-Franciszek Duńczewski, opracowanie chóru muzycznego i organów-Duńczewski i Piotr Barzycki. Obiekt jest jednym z wybitniejszych przykładów sakralnych wnętrz rokokowych w Polsce.

Instalacje: elektryczna, nagłaśniająca.

1. Miejscowość

PRZEMYŚL

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ OO
FRANCISZKANÓW

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

6 fot.

Widok W stronę prezbiterium

Elewacja wsch.

Elewacja zach.

Wkładkę założył: Zbigniew Pastuszak, listopad 1993 r.
(Imię nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Przemyślu

LZGraf Biała Podl. z. 759 90 5000

Fragment fasady

Górna część wieży wsch.

Fragment wnętrza

1. Miejscowość

PRZEMYŚL

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ OO

FRANCISZKANÓW

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

6 fot.

Widok na chór muzyczny

Elewacja wsch.

Fragment sklepienia nawy głównej

Wkładkę założył: Zbigniew Pastuszak, listopada 1993 r.

(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Przemyślu

LZGraf. Biała Podl. z. 759 90 5000

Fasada od płn.-wsch.

Widok od płd.-wsch.

Widok od płd.-zach.

1. Miejscowość

PRZEMYŚL

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ OO
FRANCISZKANÓW

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

3 fot.

Widok od płd.-zach.

Schody przed fasadą

Fragment wnętrza nawy głównej

Wkładkę założył: Zbigniew Pastuszek, listopad 1993 r.
(imię nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Przemyślu

LZGraf. Biała Podl. z. 759 90 5000

Wzór ODZ 1978 r.